

Irdatlan ég alatt

*Az ég alatt,
az irdatlan ég alatt,
egy férfi mered ki a földből,
magányosan egy férfi.*

*Meztelen, mint Jézus.
Nagy szeme lobbanékony.
Harminchárom éves.
Agyát öli a téboly,
agyát öli a téboly.*

*Vigyázzban áll, feszes vigyázzban.
Lábához béklyózták a földet.
Légni nem tud, hallucinál csak:
„Nosza, öleld meg!” „Rajta, öld meg!”*

Lábához béklyózták: a Földet.

1

*Mondják, mikor az ózdi kórház
műtőjében Kiss Margit megszült:
barkát borzolt a szél, s az utcán
kizöldültek a vasporos fák.*

2

*— Hallod-e Kiss Margit?!
Ki elől dugdosod a fiacskádat?
Vasárnap van,
gyere,
mutasd be a kis tököst a falunak,
hadd lássa mindenki!*

*— Jaj, barátném, barátném,
mennék én, rohannék,
vinném fölmutatni fiam
Bükkszenterzsébetnek,*

*de mit tegyek, mit csináljak:
a te pólyásod gyönyörű,
az enyém meg oly csúf,
s olyan beteg a kis szentem,
félek tőle én is:*

csüngnek róla a hólyagok,
a pokol hólyagai,
kis kezéről,
csöpp fejről
csüngnek alá sárgán.

Ne hívj engem!
nem mehetek.

Ne hívj,
ne is várj rám.

3

Ház épül téglából
kőből meg vályogból
ház épül nem kastély
egy szoba egy konyha

Épülne föl ha már
európa romban
s rettegik a postást
hoz-e sas-behívót

Kőműves napszámos
s ki tudja hány rokon
sürög segédkezik
épülne föl a ház

Én meg az árnyékban
alszom vagy leskelek
hol anyám hol apám
csókolja meg arcom

De én nem emlékszem
de én nem emlékszem
senkire semmire
csak mesélik így volt

4

Futott, futott, futott.
Futott Kiss Bella végig a bércen,
ki a faluból,
a szőlőhegy felé.

Zihált a melle,
már nagyon nehezen szedte a levegőt,
megállt hát egy kicsit pihenni
a dűlőút kökényese mellett.

Margit! Margitóóónk! — kiáltotta a völgybe.
Anyánk szalajtott érted, hagyd abba az ásást,
gyere haza gyorsan,

siess, ahogy csak tudsz,
mert itt van, megjött,
megjött a fekete levél a frontról.

Vonóit én a nagybögő éjnek,
 térdemen török rőzsét a fényhez,
 zenét gyújtok rád, piros zenét,
 énekek énekét, tüzek tüzét,
 rádlobbantam a muzsika-máglyát,
 rezes csontjaid bandája előtt
 recsegjenek a karnagyi pálcák,
 s legyen áldott a tűz piros hite,
 ama nagy tébortüzé, mielőtt

egy abrak zabért Fritz Schischak lelőtt:

világíts, Papa, világítsd ki Te
 a temetőt, a bakatemetőt,
 mert ha egy öreg muzsik gyújt fáklyát,
 elfújja Isten annak a lángját,
 ha ő nem, elfújná a balti szél.
 Sírról csak azok tudnak, kik ássák!
 Magukat gyásszal megkoronázzák,
 s lesznek egy halott helytartói és
 fekete trónra ültetett árvák.

Országok Sisakja!

didergő bakancspár!

Sisakok Izsákja,
 regiment regrutám!

Látomásos Ősöm:
 káprázat havának,
 havak tengerének
 szalajtott katonám!

Sortüzekkel terelt,
 hadak útjára vert,
 csillagközi bakám!

Sisakország fia:
 patron pro patria,
 csurompiros csatám!

Csipkebokorugróm,
 remény romvitéze,
 kit bronzzá vezényelt
 egy örült Ábrahám!

Istenre esküszik,
 s Pilátus piacán
 harmincezüstködik
 rongy bajtársad: Hazám!

Kiért sírhatok én,
 kiálthatok, miként
 báránylvér fű után!

Légy pogány, keresztény:
 ott függsz a távcsöves
 puszkák célkeresztjén,
 hajnalok hajnalán!

Ha meg is testesülsz:
 szellem vagy, messze tűnsz.
 Hetvenhét pecsétés
 pokoli parancs vár!

Bükkszenterzsébeti
 senkim, Jézus Krisztus:

Kulacs rum részege,
 fagy szalmaözvegye,

Apám, Édesapám!

*Sírhat, akit a gyász
öltöztet föl, sírhat!*

*Ki zuborgatja szép
arca tengerszemét
özveggy Kiss Margitnak?*

*Katonaköpenygomb:
kétszázezer csillag!*

*En nem tehetek arról,
s ő sem tehet róla,
ha elengedném kezét:*

*a Föld is elforogna
szép lassan alóla.*

*Lések át a szomszédba,
ahol az udvaron,
a diófa alatt
hokedli fehérlik.*

*A hokedlin kék lavór van,
s a lavór fölé,
szembe velem,
egy szőke, göndör katona hajlik.*

*Mint a veszett kutyanak,
olyan habos a szája.*

Nézem.

*Kijön a házból Keresztanyu,
ő is nézi.
Kijön Keresztapu,
ő is.*

*Előbújnak a gyerekek:
Bözsi és Báltnt,
én meg szaladok anyámért,
hadd látná ezt ő is.*

*Es körbecsodáljuk a katonát,
aki:
fogat mos.*

vonulnak
vonulnak
vonulnak
vonulnak

katonák
vonulnak
végig a
falunkon

fáradtak
vesztesek
de azért
nótáznak

ragyog a
zenekar
cintányér
holdja zeng
és szalad
utánuk
a falu
bolondja

üvöltözi
győztünk
győzelem
győzelem

10

Katonák, leventék gyakorlatoznak a házunk melletti réten. Vigyázz! Pihenj! Jobbra át! Balra át! — mennydörögnek a vezényszavak. Tőlük mintegy harminc-negyven méternyire van a szemétdombunk, ahonnet világgá kergetem a kendermagos kakast, és egy erőteljes hej!-t kiáltva: magamra vonom a szakasz figyelmét. Csak erre vártam! Hátat fordítok nekik, kis kezemmel összefogom mellemen az inget, és legugolok. Mögöttem kuncogás járja át az alakulatot. Majd a mennydörgő gép, akinek fényes kard villámlik a kezében, így zárja le ezt a költeményt:

Katonák! Leventék!

Mi alighanem:

LE VAGYUNK SZARVA.

11

Hogyne emlékeznék a kis fehér kakasra!

A húslila hajnal
A hófehér szélcsend

A korgó konyha
A bordó fazék

A lángvörös kályha
A rárázott bolhák

A katonák!
A katonák!

*A szikrázó virradat
A ragyogó rombuszok*

*A magas gátoszlop
A kis fehér kakas*

*A fölkelő nap!
A kukoríúkúúúú!*

*A ratatata
A szédelgő tollak*

*A piros gejzír
A szeplős hó*

*És a röhögő sisakok
És a röhögő sisakok*

O, hogyné! Emlékszem a hős fehér kakasra.

12

*Pincénk a nyárikonyhából nyílik,
bejáratát teljesen eltörlasszolták vágott tűzifával,
mi meg — gyerekek, asszonyok — nyolcan-tízen kuksolunk
a sötétben, szerencsére a szellőző ad valamicske fényt.*

*Egyszercsak hallom, hogy anyám sikoltozik az udvaron:
segítség! — kiáltja. Egy katonával birkózik elszántan.
A suszterájából kibiceg a Mester úr, kiszaladnak az i-
nasok is, körülveszik őket, de senki sem mer közbeavatkozni.*

*Én üvöltök, mint a fába szorult féreg. Keresztanyu
a dunna csücskét gyömöszöli a számba, hogy ne rínék.
Végre jön egy oficér, és kancsukával észrepüföli a merénylőt.*

*Anyám meg fölkel a földről, leveri a havat magáról,
karját széttárja, hogy ő ártatlan, és méltatlankodik:
hát ez a hála, az ember süt-főz nekik, és ez a hála.*

13

*Agyút vontatnak a házunk elé,
egy iszonyatos, otromba ágyút.
A szomszédok körben már szedik le
az ablakokat, ajtókat: parancsra.*

*Hála az égnek, lövésre nem kerül sor.
Ott ólálkodom a csilagosok körül:
az egyik katona hirtelen a hónom alá nyúl,*

és egy nagy lendülettel föltesz az ágyúra.
Gyi, paci, paripa! Belebámulok a csövébe is.

Nekem aztán mesélhettek már bármit!

14

Náni néném:

Kis Vadászom, madarászom,
hova cipeled azt a nagy ásót?!

Én:

Menek Oroszországba!

Náni néném:

Minek, kisfiam?!

Én:

Hogy kiássam apámat.

15

Rég volt nagyon,
nem emlékeztek már,
hát újra elmesélem.

Ezerkilencszáznegyvenhárom márciusában
kaptunk egy dobozocskát,
a minszki hadikórházból küldte
anyámnak és nekem egy katonaorvos.

Volt ebben a kis fekete dobozban
egy lereszelt karikagyűrű,
negyedkiló kristálycukor,
ceruza,
radír,
borotva,
zsebóra,
néhány levél
és egy agyonmutogatott fénykép
anyámról és rólam.

Ülök

egy napraforgó arcú asszony balján,
fejemen leventesapka,
rajtam drapp pulóver,
H betű forma kantárral egy rövidnadrág,
térdharisnya
és két pingvinszínű cipőcske tipegéseimhez.
Bal hüvely- és mutatóujjammal
hatalmasat csípek combomba.

„Tisztelt Asszonyom!
Az Ön férje nem tűnt el a bjelorusz hómezőkön,
bajtársai egy hónapon keresztül húzták szánon
egész Minszk városáig.
Kezeim közt,
szemem láttára halt meg a hadikórházban.
Sajnos,
nem tudtam már segíteni.
Lőtt seb,
harmadfokú fagyás
és nagyméretű vérvesztés volt
halálának oka.
Fogadja őszinte részvételemet!”

„Jaj,
drága feleségem,
te faluszépe asszony,
gyönyörű Kiss Margit!
És nekem édes egyetlenem,
te drága-drága,
aranyos kicsi fiam:
mit is mondtam én nektek
mielőtt bevonultam,
mit is mondtam én nektek akkor?!

— HA TUDNÁM,
HOGY NEM JÖVÖK HAZA TÖBBÉ,
ITT,
A HÁZUNK SARKÁN
LÖVETNÉM FŐBE MAGAMAT A CSENDŐRÖKKEL,
legalább tudnátok akkor,
hol fekszem én,
Utassy Vadász József,
Isten és az Ózdi Vasgyár segédmunkása,
legalább kijárhatnátok a temetőbe,
síromra virágot és gyertyát labbantani...

És mondtam azt is,
jaj,
mondtam én,
ígértem én,
ígérgettem,
hogy ne féljetek,
nem leszek én gyilkos,
nem lövök én egyetlen katonát sem,
mert mindenkit hazavárnak innen,
mint ahogy engem is hazavár
az én futkosó kicsi fiam,
hogy karomba szaladjon,
és én fölkapjam őt,

fölemeljem,
és magasba dobálva bemutassam őt
ennek a gyönyörű Napnak,
amely itt ragyog most is fejem fölött.

És én szénné feketedem lassan alatta.”

KOVÁCS ISTVÁN

A sziklagörgetés alól felmentett Sziszifusz

Amit annyiszor bejártam, bejárom ma is. Utolsó lépésem beéri most is az elsőt. Helyben vagyok, helyben járok, helyben lélegzöm. Egymásra torlódnak megtett köreim, lépteim, lélegzeteim... Farkasvakságaim és farkasétvágyaim. Fuldoklón céltudatos, célkörüösen lassú leszek. Egyre célba se vettebb és egyre találékonyabb. Az óramutató járásával egyező. Mint mindig, most is az foszt meg erőmtől, hogy hiszek az egyén fejlődésében és az emberi haladásban. Körmösen-körkörüösen — körbe-karikába. Érett optimizmusom jeleül daruskocsit rendelek vastüdővel. És beutaltatom magam, hogy bejárhassam, amit annyiszor bejártam... Bármí áron... Hátha eltévedek egyszer, s végre előlről kezdek igazán...

Tó — vert fényben

...
jégtorlasz... : vadhús az alkonyatban

...
emlékműve a felkorbácsolt nyárnak

...
a védtelen csönd dermedt barikádja

...
vízbefulltak hevenyészett hantja

...